

ΣΕΙΣΜΟΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ (1755)

Ροπόκη Αγγελική

Ρούντη Μαρίνα

Στις 9:20 το πρωί της 1ης Νοεμβρίου 1755, ανήμερα της εορτής των Αγίων Πάντων για τους καθολικούς, η Λισαβόνα συγκλονίζεται από την οργή του Εγκέλαδου. Ακολουθούν τσουνάμι και φωτιές, που σχεδόν ισοπεδώνουν το καμάρι της αποικιακής Πορτογαλίας. Οι σεισμολόγοι στις μέρες μας υπολόγισαν ότι το μέγεθος του σεισμού ήταν 9 βαθμοί της κλίμακας Ρίχτερ. Πάνω από 100.000 άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους, αριθμός που αντιστοιχεί στο μισό του πληθυσμού της πόλης και στο ένα τρίτο του πληθυσμού της Πορτογαλίας εκείνη την εποχή.

Οι καταστροφές της Λισσαβώνας. Οι επιζώντες έζησαν στις σκηνές στα περίχωρα της πόλης μετά από το σεισμό, όπως φαίνεται σε αυτήν την φαντασιόπληκτη γερμανική χάραξη 1755.

Ο σεισμός κράτησε από τρεισήμισι έως έξι λεπτά και προκάλεσε μεγάλα ρήγματα μέσα στην πόλη, ορισμένα από τα οποία είχαν πλάτος πέντε μέτρων. Σπουδαία οικοδομήματα της πόλης κατέρρευσαν σαν τραπουλόχαρτα: Το Παλάτι του βασιλιά Ζοζέφ Α', η ολοκαίνουργια Όπερα και το Βασιλικό Νοσοκομείο των Αγίων Πάντων, το μεγαλύτερο δημόσιο νοσοκομείο της Ευρώπης. Η κατάσταση στη Λισαβόνα μετά τον καταστροφικό σεισμό ήταν απερίγραπτη. Ένας άνδρας στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων και ανέλαβε να βάλει τάξη στο χάος, ο πρωθυπουργός Σεμπαστιάο Ντε Μέλο, που σώθηκε την τελευταία στιγμή. «Θάψτε τους νεκρούς και ταΐστε τους ζωντανούς» ήταν η διαταγή που έδωσε στους υπαλλήλους του. Για να αποτρέψει τις λεηλασίες στην κατεστραμμένη πόλη, δεν δίστασε να διατάξει την εκτέλεση 34 ατόμων επειδή παράκουσαν τις εντολές του στρατού, που είχε αναλάβει να εμπεδώσει την τάξη.

Σχεδόν αμέσως, άρχισε το έργο της αποκατάστασης και της ανοικοδόμησης της Λισαβόνας. Για να βελτιωθεί η κατάσταση της χώρας, προσελήφθησαν αρχιτέκτονες, μηχανικοί και χιλιάδες οικοδόμοι. Μέσα σ' ένα χρόνο τα ερείπια είχαν εκκαθαρισθεί και τα πρώτα σχέδια είχαν εκπονηθεί. Μεγάλες πλατείες και φαρδιές λεωφόροι ήταν το σήμα - κατατεθέν της Νέας Λισαβόνας. Κάποιος ρώτησε τότε τον πρωθυπουργό για την αναγκαιότητα των μεγάλων δρόμων. Ο Ντε Μέλο προφητικά απάντησε: «Μια μέρα θα είναι πολύ μικροί!». Οι χαοτικές συνθήκες κυκλοφορίας στη σύγχρονη Λισαβόνα απλά πιστοποιούν την διορατικότητα του ανδρός

Ο Σεμπαστιάο Ντε Μέλο, εκτός των πολιτικών του ικανοτήτων, θεωρείται και ο πρόδρομος της επιστήμης της σεισμολογίας. Με δική του εντολή και καθοδήγηση συγκεντρώθηκε πολύτιμο υλικό από τις υπηρεσίες του για τις συνθήκες της σεισμικής δόνησης, το οποίο αξιοποιήθηκε δεόντως από τους επιστήμονες και τους σύγχρονους σεισμολόγους, προκειμένου να αποκαλύψουν τα μυστικά του καταστροφικού σεισμού. Ο Ντε Μέλο ζήτησε και πέτυχε να κατασκευαστούν τα πρώτα αντισεισμικά οικοδομήματα, ενώ οι υπηρεσίες δημιούργησαν τον πρώτο προσομοιωτή σεισμού. Ήταν ξύλινα σπιτάκια, η σεισμική αντοχή των οποίων δοκιμαζόταν με τις μικροδονήσεις που δημιουργούσαν στρατιώτες, οι οποίοι βημάτιζαν γύρω απ' αυτά.

Ο σεισμός είχε τεράστιο αντίκτυπο σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι θεολόγοι της εποχής, δεν μπορούσαν να εξηγήσουν πώς η οργή του Θεού ξέσπασε σε μια πόλη πιστών καθολικών με αναρίθμητες εκκλησίες που κατέρρευσαν στη στιγμή, τη μέρα μιας μεγάλης θρησκευτικής εορτής. Φιλόσοφοι του Διαφωτισμού, όπως ο Ιμάνουελ Καντ, προσπάθησαν να διατυπώσουν με λογικά επιχειρήματα τη δική τους θεωρία για το φαινόμενο, ενώ ο Βολτέρος αφιέρωσε ένα ποίημά του στη Λισαβόνα που χάθηκε. Ο Καντ μελέτησε με ζήλο ό,τι γράφτηκε στην εποχή του για το σεισμό και έδωσε τη δική του εξήγηση για τις αιτίες που τον προκάλεσαν. Οι σεισμοί, σύμφωνα με τον μεγάλο γερμανό φιλόσοφο, προκαλούνται από μεγάλες μετακινούμενες υπόγειες σπηλιές, που είναι γεμάτες με θερμά αέρια.

Αν και η θεωρία του δεν άντεξε επιστημονικά βάσανο, εν τούτοις αποδείχθηκε χρήσιμη, καθώς ήταν μια από τις πρώτες συστηματικές προσπάθειες να εξηγηθούν οι σεισμοί με όρους επιστημονικούς και όχι μεταφυσικούς. Ο καταστροφικός σεισμός της Λισαβόνας εξακολουθεί και σήμερα να απασχολεί τους σεισμολόγους, ενώ μένει βαθειά χαραγμένος στη συλλογική μνήμη των Πορτογάλων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<https://www.sansimera.gr/articles/185>

http://wikipedia.qwika.com/en2el/1755_Lisbon_earthquake